

Prídplata

na cilu god 1 fr.
na pol. god. 50 n.
Za stranu zemlju
1 fr. 25 nov.
Izlazi svake dru-
ge nedilje u
Četvrtak.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

List za pouku, zabavu i gazdinstvo.

Oglasi se prima-
ju po navadnoj
cini. Rukopisi ne-
ka se šalju u na-
plaćenom pismu.
Dopisi bez podpi-
sa se neprimaju,
a nijedni se ne-
vraćaju.

God. IV. U Kalači.

U Četvrtak 30. Srpnja. 1874.

Broj 16.

T U Ž N A D A.

Listala sam, cvala, uvela sam,
Moji dani su mi izbrojani,
Tek ostalo još uvelo lisje,
Mesto moje draži i zeleni.

Lisje beše čilo i veselo,
Puno milja šaronih pjesama ;
Cvijeće mi je onda vienac plelo,
Obasuto svakim divotama.

Moja dieca igraše se rado,
Kad im dodjem u njihovo kolo,
A tudjinci mržiše me ljuto ;
Ter mi glaše čudno i oholo.

Listala sam, cvala, uvela sam,
Moji dani behu pa i prošli,
Tek ostalo jedljivo sećanje,
Jadi su mi gorki jadi došli.

Moj me dragan ljuto izneveri,
Te zaoto rado bih ga klela,
Al za kletvu danas niko nezna
Već u mojoj tuzi — i osveti :
Trnov vienac ja sam mu oplela.

Pa te molim. Vilo moja sejo,
Nosi tugu po našem svietu,
Pa je pričaj — pa je svakom kaži,
Bar me sotim — spomni — osnaži !
St. Futog. Vladan Stefanov.

P L A V O O K A.

Da bi mjesec zlatan bio
Na nebu visoku,
Još nebi šnjim zamjenio
Moju plavo oku.

Da bi zviezde biser bile,
U nebeskom kraju,
Još dražesti moje vile,
One neimaju.

Niti sunce par joj nije,
Na nebeskom svodu,
Jer kad zemlju mrak pokrijo
Dražesti mu odu.

Dočim njene plave oči
Kojim para nije
Ko po danu, to po noći,
Sve su čarobnije

Ni nebesa, kad jih paše,
Sedmo bojna duga,
Tkanicom se kad opaše,
Nećine joj druga.

Ta ona je rajska slika
Božica ljepote,
Kojoj nigdar moć jezika,
Nesbroji dobrote.

A. Kuzmiak.

P U Č K I P O G L A V I C E.

U puku leži svakog naroda snaga i jakost, može jedna država sjat u svojih glavah ko je pokazivaju u raznih stališih ; al dok god svietlost obraženosti, nije prodrila kroz sve pučke slojeve, dokse imućnost nije u pučkim zadrugama ukućila : donle nitko neće reći o toj državi : da je naukom imetkom snažna.

Ono je najmudrii državnik, koji tako umi osnovat upravu : da ova u sve razrede gradjanskog žića raznese prosvietu, umjetnost, vieštoću, i radinost. Zato možemo napried kazat : da ugarska neće dostići onu snažnost koju bi po naravi dostigla buduć da se sva njezina težnja samo na to upravlja : da se pleme magjarsko spasi.

A buduć ovo državničko načelo nije zdravo u Ugarskoj, gdje su razne narodnosti izmješane, neće drugčie biti : već svaka naredba mora biti sakata, košto je bila prije 1848 godino ona iz Beča koja je težila da spasi niemštinu. Ako želimo da cilu ugarsku osnažimo, okriepimo, onda valja sva ona sriedstva po kojima se blagostanje u pučanstvu razliva tako opraviti : da ovo dobro do svake narodnosti sigurno dopre. Dakle sve pučke, sve gospodarske, sve obrtničke, trgovačke, i znanstvene škole valja da se polag potreboće raznih narodnosti podiele, i razvijaju onaj duh : koji oživljuje po cijeloj državi znanost umićenost, vieštoću, radinost, štodljivost, i po ovima stečenu imovinu. Šta bi koristilo Ugarskoj ako bi magjari svietlili umom, kada bi Slavoni Rumani i Slovaci čamili u siromaštvu duševnom i tvarnom. Koji je god čestje dolazio u doticaj s pukom, taj je iskusio : da što god je puk dublje pao u siromaštvo neznanosti, i imovine to je lakše u njemu posiat laži pak ga proti svake zakonitosti uzbunit. A štogod je svietliji umom, i boga-

tii imovinom, to se čvrstje drži reda i zakona, pak neotvora srce i um lažima, da se izneveri zakonu koji mu brani osobu i imovinu.

Dakle ako je svrha državnika ugarskih, da spase magjarsku državu o čemu nesmiemo, i nećemo da dvojimo : onda im treba nastojat : da sve narodnosti jednako osičaju dobrotvornost svih onih naredaba, koje su upravljene, da boljak pučki uzbudjivaju. A poklem je zakon mrtvo tielo, koje treba da se nadahnuje duhom činovnikah, prvoje da oni činovnici : koji dolaze u dodir s narodnostima izuju pristranost, ako ih nije obsila mržnja prama raznim narodnostima, i neka promisle : da je njihova najplemenitija zadaća : da ono sviestno uvodu u život, što zakon određuje.

I poklem roditelji najboljma njeguju nezdravo udo svoje obitelji, to valja da i činovnici svoju najrevniju brigu povedu o narodnostima, koje nisu magjarske buduć su ove doselo po najvećma zanemarene. U ugarskoj činovniku nebi slobodno bilo, da jednu narodnost većma ljubi no drugu ; buduć su mu sve podjednako pridate da ih vodi u gradjanskom žiću. J ako nije tako, onda činovnici koji drugčie čine neka znadu : da griješ proti državi, i Bogu. Jel nejednako obhadjanje, prouzrokuje nejednako napridovanje ; što je uvijek smetajom po razširenje narodnog boljka. Al ovi činovnici neka nezaborave : da će prizvani biti na sud božji, kako su upravljali pukom njihovoj brižljivosti povierenim. Zato što se nekoji od ovih obkole svojom nevjernostju neka nemisle : da će ih običi pravda božja kojoj se mora htilo ili nehtilo i malo i veliko podvrći.

Odud moramo okriviti sve one činovnike : koji se usuduju mah kakvu upravu primit u svoje ruke vrhu jednog puka koga jezik negovore. Ovi unapried očituju : da im nije namjera čista, jerbo ta nemože biti druga : već da na rovaš drugih

narodnostih samo magjara uzdiže, ili mu nije brige ni za ovog, već samo gleda kako će sebi više imetka nabavit. Ovdje neprimamo nikakva izgovora, budući da država mora svakom čovjeku, koji se za činovnika pripravlja na ruku dat ona sriedstva : koja mu trebaju, da sebi nabavi znanje jezika. Nijeli smiešna stvar, da činovnik uči sve ono čime se ublažava jedan puk, al mu nenauci jezika, kojim bi mu se trebalo mašat uma i srca pučkog. Ovim načinom morala bi ostat jalova sva njegova i najbolja nakana. Ovamo spadaju ponajprije Sudie, Solgabirovi bilježnici knezovi, starešine, Svećenici i učitelji. Imal čovjeka na svietu koji nebi shvatio : da je prva dužnost jednog poglavice pučkog da govori svojeg puka jezik, jerbo će drugičio ostat drvetom neplodnim? Ipak da razne narodnosti u ugarskoj imadu Solgabirove, Sudie bilježnike, knezove, svećenike, i učitelje, baš i takve : koji nikako negovore jezikom onog puka vrhu koga su uzvišeni, al da je takvih sjaset : koji toga puka jezik samo taru, al ni dvie rieči nisu kadri na njem spisati, ili uredno prosboriti. Dali je dakle moguće da nemagjarske narodnosti napriduju u prosvietu, kako bi trebalo, i da se snaga državna ugarske razvija kako bi okolnosti dozvoljavale i izizkavale, to neka sude sami magjari. Bratjo! nemojmo se varati, kakoje pošlo danas za rukom da se nikojima narodnostima pomutio vid, i nisu znale, razabrat, koje njihov pravi i izkretni prijatelj, pa su glasali na one, koji misle : da je ugarska onda spašena, ako je gospodstvom magjarluka ograničena, tako se može desiti : da će poći za rukom da votume dobiju oni koji misle : da magjari nikad neće da budu pravedni, i da je potrebno njih u budžak satirat, a ovo pravi domoljub tako prezire, kao i ono ultramagjarstvo, pa je uvjeren : da i ovi i oni idju na propast države ugarske, koju može jedino spasiti, ravnopravost svih narodnostih u svima onima državničkim i građanskim koristima, koje otvaraju vrila dobrostanja duševna i tvarna za cio narod.

PRIJATELJU SLAVETICU!

Sreca mi se dojmilo onomaduje vaše pismo. Pa jer se zanima pitanjem danas vrlo važnim, kakova je kat. crkva i njen zemaljski nebu odgovoran poglavica, to sam bez uvrede vjerizpoviestih nakan javno odgovoriti vam nanj. Vi ste čovjek prost, a s prostimi se i odkupitelj najradje bavio. Imajući Ga uzorom, budući proste ljude rado upućujem, to mi je dužnost i draga volja, da vam se za istinu i nebesko carstvo odazovem.

Pitate me, prijatelju moj! što je to „primât“ a što „konklave“?

Crkvenih otacah i svetih učiteljah odvijeno ponešto klupko naukah, bit će vam na te dvie danas važne rieči dovoljan odgovor.

I.

„Primât“ je, Ivane, djačka rieč i znači „prvenstvo“ rimskoga biskupa, koga „svetim otcem,“ iliti „papom,“ zovemo. Kao što u svakoj zajednici mora biti predstojnik, domaćin, otac obitelji, kućegazda i t. d., tako je, po odredbi Božjoj, u crkvi katoličkoj jedan duhovni glavlar u osobi rimskoga pape. Jer bi se inače bez takvoga poglavice, vrhovna oca dušah naših na zemlji, bez vidiva predstojnika, bez očevidne glave, jedinstvenost raztočila, tielo kat. kršćanstva razpalo. Nužduo je dakle taj glavlarstvo, a kako vidite i sveudiljno čislo rimskih biskupah.

Sv. otcu najstarijega doba živi su nam svjedoci kroz sve vjekove za prvenstvo rimskoga biskupa nad ostalimi biskupi u kršćanskoj crkvi. Sv. Jrenej, n. pr., učenik sv. Polikarpa, kao biskup lionski piše u drugom vieku po Isusu : „s ovom (naime rimskom crkvom) moraju se sve crkve, radi velike njezine odlike, slagati ; jer se u njoj svedjer nalaze za sve njezine vjernike ustmene predaje, sižuće tja od apostolah amo. Kadgod su dakle vjernici drugih crkvah došli u Rim, našli su doduše u Rimu iste predaje, iste nauke, ista otajstva, istu žrtvu, iste naredbe, kao u svojoj crkvi (t. j. vjerničkoj občini) kod kuće, ali utvrđene visokim ugledom rimske crkve.“

Dogodila se, pripovieda isti sv. Irenej, u korintskoj crkvi razpra. Vjernici se neobratiše u ime mira k Efezu, djeno

zatada življaše sv. Ivan apostol, nego Rimu i njegovu biskupu papi Klementu, a ovaj kao glava svega kršćanstva napisu častnu poslanicu uzrujanim Korančanom. (Kuj. III. pr. Jerehtikom).

Viktor papa u II. stoljeću prieti biskupom u Aziji izobćenostju ako nebudu uzkrsovali u dnevih rimskom crkvom propisanih. (Evzeb. pov. crkv. I. 5. p. 5. 2). Stjepan papa nastoji u III. vieku odstraniti ponovnu krstibtu razkolnikah u japričkih i azijatskih crkvah. Sv. Ciprijan, uvjeren o prvenstvu i moći rimske stolice, moli Stjepana, da svrgne razkolnika. Maricana biskupa u Arlesu, u Franceskoj, i izaberumu zamjenika. U vrieme sv. Ciprijana g. 260 tužili su Aleksandrinci svoga biskupa Dioniza, radi nekih, inako tumačit se mogućih, izražajah. Dioniz se pako branio pred biskupom rimskim i tim javno zasvjedočio prvenstvo papino. O nuždi toga prvenstva piše sv. Jerolim : „jedan se izabere, da se uz postavljenu glavu odvine prilika razkoluštvu.“ (Knj. I. pr. Joviu.) — Sv. Ciprijan, pišući o jedinstvenosti crkve, veli : „na Petru je čitava crkva rad jedinosti sagradjena ; on je početak i središte ciele crkve. Svoje prvenstvo ustupio je on rimskoj crkvi, te zato je biskupski stol u njoj stol Petrov, a crkva rimska prva i uajodličnija. S biskupom toga stola moraju svi biskupi bit u savezu.“ Optat Milevski (pr. Donat. knj. II.) veli : „nemože te izpričati nezuanstvo, kad znađeš, da je u Rimu ustupljen biskupski stolac najprije Petru, na kom je on, glava svih apoštolah sjedio, da na njem, jedinom, uzdržano bude po svih jedinstvo, te je razkolnik i povredilac zakona, tkogod uzpopreže ovomu prvomu i najvišem stolecu drugi ma koj stolac.“ — Sv. Jerolim piše : „pojedini biskupi i odličniji svećenici crkve, pradjakoni i cio crkveni red naslanja se na svog upravitelja. Na brodu je samo jedan kormilar, u kući jedan gospodar, i pri najvećoj vojsci pazi se na znak jednoga jedinca (vodje).“

Najstariji kršćanski spomenici govore o sv. Petru kao prvom apoštolu i glavi crkve. Najčudnovatiji takav spomenik mjedena (tučena) je uljenica (svietiljka) izkopana u brdu Celiju, a danas se čuva u medicijskom muzeju (umjetovnici). Nalika je ta svietiljka ladji, kojom kormiluje sv. Petar, dočim na pročelju ladje u slici govornika stoji prodikujući apostol narodah sv. Pavao. Scipio Mafej piše u jednom listu Blagoji 14 : „zar ovaj spomenik nejamči za prvenstvo Petrovo, i zar neima ciene jedne čitave govorničke knjige u starinstvu?“ (Rustik. i. Ljetop. kršč. filoz. pros. 1840.)

Ni isti učeni Protestanti (protivnjaci vjere kat.) neodbacuju primata. Glasoviti filozof (mudroslovac) Leibniz, n. pr., veli : „dočim je usljed jednoglasne ustmene predaje od prastare dobe amo sižuće apostol Petar iz Rima, svjetska grada, vladao crkvom, podnio mučeničku smrt i opredielio si nasljednika, to izmed svih biskupah priznajemo prvenstvo rimskoga biskupa. — S toga je nepobjena istina, da u svem onom, što nemože crkvena sabora čekati, il čega crkveni sabor nemože postići, posredna vlast ciele crkve izvršuje papa, te da su mu svi vjernici dužni podpuni posluš. I to imamo da činimo iz ljubavi prama jedinstvu crkve, te onim da budemo poslušni, koji su nam poslani po Bogu. Jer mi moramo radje sve, pače najveći kvar podnieti, nego li se odielit od crkve i pruzrokovati crkveno razkolništvo“ (Sust. bogosl. Leibn). —

(Sliedi.)

Blaž.

S V I L E N K A.

Bog dieli svoje darove čovjeku, da ih nadaren obrati na njegovu slavu, svoju i bližnjeg korist zemaljsku, i viečnje spasenje. Jedva je naći obilnig dara, no što je onaj, kad Bog dade : da se tko rodi ob bogatih, i ugledanih roditeljah. Ovakom je otvoren put, da si izkupi sve znanosti, što diče pamet, da si nabavi sve vrline, što kite srce da bude vodjom svojih bližnjih, na stazi, na kojoj se sabira zemaljsko blaženstvo, i zaslužava viečnji spas. Da bude pokroviteljem svih družinah što se sklapaju da promiču umjetnost, da olakšavaju terete ljudstvu, da odstranjivaju boli od čovječanstva, da budu braniteljem udova, sirota, i siromakah. Al žali bože! baš se to dogadja : da se oni darovi što ih je Bog tkomu poklonio, na to uporabljaju : da se

na ljudstvo navlaču crni oblaci, puni žalosti tuge i nevolje. Evo ih mudrih glava koje mjesto da prosvjetljavaju proste glave, idju da ih zamračavaju presudam što su izrasle iz stabla oholosti prisadjena u sviet iz porušenja raja zemaljska.

Evo ih bogati, što velikim kamaćima tiraju zanevoljene još u veće siromaštvo, samo da mogu još i ono prisvojiti, što je siromaku zaštedila nesgoda. Evo ih bogatih, koji su gotovi, zlato i srebro, još i s božieg oltara skinit, da snjime naplate nečistoću, u kojoj se poput živinčeta povaljavaju.

U četam vojničkima nitko ni je znao, šta se prošastu noć sgodilo s Ljubojevićem, on je redovno vršio svoju kapetansku dužnost, i sa svojom četom odputovao u Galiciu. Al mira nije dugo uživao, buduć je franceski rat na novo buknuo. No njegova duša do dva srca razcevljena nije ovaka mira ni želila. Što je više bitaka bivalo, to je većma godilo njegovu srcu, koje se jedino Spomenom nezaboravljene Kaje zanimalo. Svaka bitka je njegovoj junačkoj slavi nove trake donasala. A ona od Lipsie, već ga je u časti pokovnika našla, koju nije samo bezpriemernim junačtvom izvjevao, već i svojom vojničkom učenošću izvjestio. Premda je samo svojoj dragoj uspomeni živio, zato je svoje zabave tražio jedino u knjigi, i ovim načinom sabrao široku znanost vojničku.

1813. godina mjeseca Listopada, kada se sva evropska vojska na Lipsanskom polju izkúpila, da satare, cara franceskog Napoleona, koji se smijonom rukom mašao za sve okrunjene glave, donela je žudjen pokojunaku Ljubojeviću. Prije ove znamenite bitke, u logoru namješten u sried svoje pukovnie Ljubojević sladak je san snivao: vidio je svoju krasnu Kajju, u svečanoj odori obučenju, onom ljepotom ukrašenu, kojoj se divio, kada ju je pozdravljao preko ljetava u bašči medju mirisavim cvietju zaviljenu. Ona viencom od vlastita cvieća pletenim okrunjena, iz visine neba maše svomu ljubovniku Ljubojeviću, i priziva ga k sebi. Kad se produbio iz ovog sladkog sna pomislio je na svoju sudbinu, pak iz nje to izštio: da će se u ovoj bitki Bog njemu smilovat, pak ga iz ovog nemilog života izazvat, sjediti na viece sa svojom krasnom Kajjom.

Uredi se vojnički pak ode svojem Pateru, duhovnom brižniku vojničkom, i svršiv snjime posao duše svoje reče: poštovani oče! mal ako nećemo imat krvavu bitku, neznam šta će se dogodit s menom, buduć slutim: da će mi ovo biti posljednji boj mojeg vieka, molim vas primite ove moći što su mene dosad branile u svakoj pogibelji, to je stručak cvieta njegovana jeduoć po mojoj ukopanoj ljubovnici; primite ga u obranu, i ako poginem, potražite me na bojnom polju, i kad me zakopali budete, metnite ga na moja prsa, da snjime opočivam u dosudjenu grobu. Ne tom ovo svršši Ljubojević puče top, glaseć začetak one krvavo bitke, gdje su s obe strane 120 tisuća vojnika poginili. Bilo je tu i po konjanike silnih krvavih okršaja. Našo je i Ljubojević široko polje za svoje oglašeno junačstvo. Treći dan strašna je bila franceska navalna na lievoj strani, pak iz baterije na jednom brižuljku namiestjene, takom gustinom su padala taneta na austrijske pešake: da su ovi na svojih stajališti uzdrmani bili. Radi toga izdana bi na Ljubojevića zapovied: da pokuša navalu, i te topove umučka, uz koje su stajali najhrabrii franceski konjanici. Sva teškoća ovog poduzeća biše razvijena pred očima Ljubojevića, zato prije no što je svoju četnu krenio, opozori svoje momke na slavne čine koje su već učinili prošla dva dneva, ove valja sad da okrunimo, i smrt od naših boriocah odbijemo. Valja dakle da onaj brižuljak osvojimo, il da svi do jednog poginemo. Momci primjerom svojeg vodje oduševljeni uzkliknuše „brižuljak il diča smrt.“

Kad su se za svojim vodjom krenuli, sva se zemlja zatrešla. Slika Ljubojevića bila je već francesom poznata, ta mnogim je svoj oblik mačem na čelo zarizao; dakle kako su ga u blizu opazili, po napatku svojeg vodje, klišnu še iz medju čete i njega, pa ga velikom oblože množinom. Mnogi pokušavaju sriću, da slavna npline junaka, al ovaki svoju smijonost il su glavom platili, il su sa strašnim udarcima umicali. Put je već sebi Ljubojević prodro kad ga jedna kugla u srcu pogodi, Brižuljak su momci od francesca očistili, al su na njemu svog dičnog vodju izgubili. Sunce je u tome zašlo, i noć gustim

mrakom boriocae razstavila, u kom su francesi odmakli, i bojno polje evropevskim ujedinjenim četam ostavili. Žalostna Ljubojevićeva pukovnia svojeg vodju tielo je takim posli okršaja potražila, i u njegov šator unela. Sva je armadia po svojim izaslanih učestvovala u svečanom pogrebu Ljubojevića da mu bude slava u vojsci uzveličavana. Častni otac vjerno je obavio opokuru Ljubojevićevu, i stručak Kajina cvieta metnio mu na prsa da mu bude kitom na vienčanju pred oltarom Boga viečnjega.

DOMAĆE LJEKARSTVO PIŠE B. M.

Kako se je ponašati kod onih, koji su otrovnimi plinovi i parami onesvičeni ili zagašeni?

Ako se ipak kraj sve pozoruosti tkogod tim plinom otruje, ali na toliko samo da mu se muti, u glavi trza, treba da takav brzo na čist zrak izadje, a soba dobro prozrači, ako mu ipak bolje nebude, neka si lice hladnom vodom ili sirčetom pere, a limunovim sokom začinjenu vodu pije. Koji bi pako samosviest sasma izgubio, da se ni kucavica žila ili bilo nečuje, niti ikakvog znaka života odaje, tom treba što brže pomoći. U to ime treba ovako postupati:

1.) Najprije se soba izzrači kao i prije, a bolestnik se odnese u drugu čistu i hladnu. Ovdje mu se sve tišteće odiele svuču, upravno se na stolicu posadi, a glava, da nebi napred visjela, podupre, i neprestano hladnom vodom samom,, ili sirčetom smješanom pere i štrca. Buduć da izim glave još i lice i prsa treba prati, može taj posao više osoba u isto vrieme poduzeti i dotle nastavljati, dokle nesretnik vidive znakove života — gibanje i govor — neodade.

2.) Dočim ovo biva neka tko kakvom posudom glavu i sliepe oči mrlzom vodom polieva, a drugi neka riblju prsa ruke noge kefom u hladnoj vodi namočenoj, čisti usta od nakupljene pjene i sline i prodražuje grkljan percem u ulju nakvašenim da bi čim više povraćao, a u pluća neka zraka udihava.

3.) Ako je lice pomodrelo i nabulo, ako žile od krvi nabuje treba na ruci il vratu krv pustiti, uštrcalj hladne vode sirčetom i solju smješane dati, a tarenje i polievanje vodom neprestano nastavljati.

4.) Ako sva ova srodstva nebi ništa prudila, premda su i više sati marljivo nastavljana, treba nješto papira u nišadoru ili jakom sirčetu namočiti i u nos turiti, u usta pako malo kuhinjske soli vrći. Ostane li i ovo bez uspjeha, postavimo nevoljnika u toplu kupelj i podaj mo mu kjistir od prokuhanog duhana.

U najgorem slučaju otarimo i osušimo biednika, tor ga u suhe i tople ponjave, mekinje ili pepeo postavimo. Što je pako činiti ako se znaci života pokažu?

U ovom slučaju nastavimo polievanje, tarenje vodom i octom kao i gore zatim ribljimo doljnu čeljust i jagodico najprije vrućimi suhimi krpami, pak onda vrućim uljem, da se usta ponešto otvoriti uzdadu; čim se je bolesnik znatno oporavio otarimo ga do suha i postavimo u topao krevet. Višeput bolestnik nekakvu crnu, nemilo vonjajuću tvar povraća, ako nebi htjeo povraćati sam od sebe, podraživajmo mu grlo percem kao gore. Tek što uzmože malo gutati podajmo mu čaja iz limunovo ljuške bazovine, matičnjaka gorčaka, ili iz same limunske vode, osim toga pruža mu se svaka pol sata vode, u kojoj je soli, meda i sirutke razmučeno. Vrlo je dobro da bolestnik proljev dobije zato treba klistir iz sirutke, sirčeta, soli i meda. Ako je žestok hlapat srca, neka se puštanje krvi ponovi a na srce i želudac meće krpe u jakom sirčetu namočene. Najposlje pružajmo mu limonadu sa četvrtim dielom vode, a ostalo ako još što treba neka liečnik naredi ako bi se desio.

RAZNE NOVOSTI.

U Rumunii upalo je jedno selo za tri hvata u zemlju, a sve je ostalo u rodu čitavo i zdravo kakoje bilo, dočim su se seljaci prije hukom podzemnom uplašeni izbavili. — Naši saborski poslanici još se i sad peku, pure i pare u Pešti, želeć što namaknuti novim zakonom namišljenom ustavnom redu. — U Chicagou Amerikanskom gradu toliko je sgrada izgorilo da se šteta računna na 4 miliona dollara, 2 miliona su osigurana. Takav je požar

bio i u Carigradu. — **Peštancima** je dosadna vojnička glasba, kojom se vojnici prate na vizbaliste i ondud povraćaju; vele da se konji plaše od bubanja. Ta i tako su svi popisani za bojno polje, a siromahu vojniku je život dosta tužan, pak još da mu oduzmu svirku koja ga kad i kad razveseli. — **U Pešti je jedna** katolikinja postala židovkom da se može udat za bogata kelnera ote viere. Strast je i sliepa i gluha. Erdeljski magjari sad uvidjaju; da su štonosno činili, kada su se sdržili sa niemcem sasima; da prepriče napridak rumanom. U Brašovu, gdje je 9000 rumana toliko magjara, i 7000 sasa, ovi zauzimaju upravu grada. Na americkoj rijeci Missisipi kod grada St. Louis stoji sagradjen najveći most sveg svijeta, dug je jednu englezku milju, na dva sprata je razdijeljen, ozdol trče željezni vlaci, a od ozgor kolja i pešaci se prilivaju, potrošeno je 9¼ miliona dolara. — **Olmucki nadbiskup** Gr. Fürstenberg položio je jedan milion fr. na podporu Svećenstva. — **Nj. Svetosti** bečki nuncius 23 pohodio je grad Budimpeštu. — **G. Frana Deak** ostaje priko Sveg ljeta u peštanskoj varoškoj šumi, zdravlje mu nedovoljavo dulji put. — **Jedan Englez se okladio** uz 1000 šterlinga, na jednu da sin pokojnog cara III. Napoleona neće stupit na cesarski prijestolje za njegova života. Englez je u 57 god. znamenito je što za 300 god. još ni jedan odrasli sin nije sledio otcu na prijestolju. — **Pruski Lutherani** povodom atentata izvedena po nesrićnom Kullmanu proti Bismarku u kissingenu pokazali su da ih vodi zloba i mržnja prema katolikom, zato su ovu takim izlili na sve katolike, a ortakluk iztegli na svećenike bez i kakva traga. A sad u Münsteru pred sud stavljaju velikaške gospoje što su svoje negodovanje povodom globljenja svojeg biskupa ostrimi riečam izjavile u Adresi upravljenoj na Biskupa. Bečvanski švabo pijan od piva tako je okrutan bio: da je rodjeno diete trimjesечно za nogu latio i ovim ženu udarao. — **Takav jedan otac** među Požunom i Bečom pokušao je svoju 8 godišnju kći bacit u Dunav, al je zapričen bio i na pitanje odgovorio: da je za njom i on htio skočit, buduć nije kadar sedmero diece održat. Gdje je dobro uredjena, občina tamo sirote nalaze uvijek podpore. — **Sabor hrvatski** nastavit će svoje zasjedanje 5 kol. — **Preuz G. Biskup Djakovački** sigurno putuje u koji kupelj da oporavi zdravlje al magjarskih listova fantasia već je ovaj put, u političke tajne pribukla. — **Srbski kongres** jednoglasno je odabrao za mitropolita patriara Preuzvisenog G. Arseniu Stojkovića, u narodu poštovanog vladiku budimskog. Šteta što ovaj izbor Svetloj kruni neodgovara. — **U Budimu jedan Gospodar** star 72 god jedva čeka da se Budimpešta skopčaju mostom na kom neće triebat plaćat za prilaz, buduć je prije 25 godina izjavio: da neće donle u Peštu stupit, dok se ovakim neprilazilo bude, Sbog čega ni je bio u svatovi svojeg sina prije 5 god. obavljenuh u Pešti. Ima i više ovakih ljudi koji zvečkaju s lancu predsude, al još više takvih, koji ovaka obećanja strogo obdržavaju s kojima niti se Bog proslavlja, niti čoviek koristi.

KNJIŽEVNOST.

Ostan Božje Ljubavi Andrie Vitalića Epos u X. pjevanja ciena 1 fr. 50 n.; u Dubrovniku (Ilagusa) u tiskarni G. D. Pretnera.

Kad je Sv. Ivan Apostol starosću svo sile izgubio, ostala mu je jedina: učenie na ljubav božju i bližnjeg podćicat. Ako je griješnik sve izgubio što je iz milosti božje posidovo, al je zadržo ljubav, ovom će se od grieha spasit. Ako je čoviek svim vrlinam sobe obkolio, al ljubav nije u sreću upalio, lahko će zabludit u močvare grieha. Neumrlj pjesnik Vitalić tako je umio Isusa Bogačovieka strašnu muku i gorku smrt predočit u ljubkim pjesmama čovieku, da mu je svu dušu obvio ljubavju božjom. Košto obavie sunce u poldneva svojom svetlošću i toplinom sve što je živo na nebu i na zemlji; ko ove pjesme štije, umom, srcem razumom, i voljom pliva u moru ljubavi božje. Teško je bilo čovieka ko bi ovu ovako umio ne velim na slikovat, bojadisat, već oživotorit, da je vidiš, da je čuješ, da je svim čutilom uživaš: stara je ovo krjiga, ta prvi put je svet ugledala 1712 god, u Mletci. Al kako priroda dok s nebesa veselim licem na nju pogleda proljetnje sunce, pa je nadahni vrućinom, pribrači se u krasno obliče, tako ova knjiga ako je uzmeš u ruku pa je štiješ svaka rieč jest svetlost, i toplina sunca božje ljubavi, koja svojih traci ozivotvorava i podmladiva tvoju nabožnost. Kod nas je još studeno mrzlo buduć nam je davno zašlo žarko sunce narodnog jezika. Pak neznamo cionu knjige koja zadržaje pod krovom prostih rieči plamen ljubavi božje, kako su jednoč naši stari čuvali zaprečanu pod pepelom vatru. Al tvrdo se ufamo: da će nadoč dnevi, kada će naši Svećenici uvidit: da bi u nebo vapijuci grieh poćinili, ako nebi iz sve duše nastojali: da svaka kuća kršćjanska sebi nabavi Ostan Božje ljubavi, i ovu knjigu, kao, amanet po-božnosti u obiteli čuva. Ured.

G A Z D A L U K.

Paša za ovce. Dogadja se često putah da je gazda ovacah prinukan svoje stado, u kome mu leže silne glavnice, povjeriti reukomu, razuzdanomu ovčaru, koj nečuje pače prezire opomenu i pouke svoga gospodara. Tako se privuče i jesen, a gazda se presentiti, da je oveći dio stada njegova obolio s pretjerane paše. Koža je ovčija bleda, a bleda je ovčieci i jagančotu i meso oko zubih i jabučica u oku. Tu bolest uzastopce sliodi slabina, promukla bleka i mršavost. Na to dodju otekline (grčevi) oko grkljana (dušnika) s kojih puzne vuna. U toj bo-

lesti leže ovce svejednako, na padne ih protoč (lijavica) te slipsaju.

Glavnii razlog toj pošasti, koja kadišto okuži celo stado, pokvareno je pitje i zla paša. Zato je prije svega nužno, da pri nepogodnu vrimeu ovce hranimo suhom hranom. Čuvajmo se pako vrelovitih, žučnih i močvarnih mjestah, te nejdimo u nje s ovcami.

Za nepogodna vremena, kao i poslje njega, dok je paša rosna il kiševna, mrazom pofurena, omuljena il prašna, podni-pošto nepasimo njome stada. Dapače, izbjegavajmo sva nizka, po sebi nezdrava, mjesta, koja nam se vide za pašu shodna a ipak su štetna, osobito ako su meteljasta. Metilji se zavuku do žucišta i jetarah (crnih djigericah) te se razvijaju. Razvijena i zrela metuljska jaja druge godine ovce pobace, te iz njih postaju novi metilji na vlažnih mjestih. Gljiste pako djigerične razvijaju se u utrobi živinčeta, te prelaze u crieva uginjaju. — Strnište pako s mnogim iza žetve preostalim klasjem, zatim djetelina naglo tjerajuća s pokošenih djeteljnih stabalčicah, kao i sveži usjevi jesenski, nedademo da ih oprezno i u manjoj mjeri pase stado, vrlo hude ovcam. One se od suviše paše naduhnu i uginu.

Žitna strništa, koja su nakisla, i u kojih s opala za žetve zrna klijaju novo žito, možemo onda dati ovcam da ih pasu, kad ih oštra zima smlavi; inače udari na ovce krvna káp. A ta se káp tim prije pomalja, čim se ovce većma pušćaju na gojnu hranu, te čim im je vruće u štali, il na paši, i nemaju friske vode.

Paša se nadalje mora mjeriti po broju ovacah. A ovce se imaju razdieliti po spolu i starosti. Za janjiće i matere jim opredielimo pašnjake blizu, a za ostale ovce podalje od naših domovah. Imamo i o tom nastojati, da se ovce nepovlače dulje vremena po jednom prostoru pašnjaka; jer jeduoč oslinjenu (obalitu) travu nebegeniše više ovca.

Naglo tjerati ovce i na nje napuckavati pasah nije slobodno. I tako je zao običaj u pastirah, da se na ovce nabacivaju batinom, koljem i kamenjem. Takvim nesmotrenim hitcem mnoga ovca biva oštećena i mnoga povrgno mlađe (janjiće).

Izim navedenih pašnjakah upotrebljujemo još livade za pašnike, i na nje puštamo ovce mesaru namieujene. Zatim ugare (ledine, prložine,) koji su osobiti ako ih valjano uzaramo. Tada strnišne pašnjake, sjemene i šumske pašnike. Ovi posljednji nisu dobri, jer su većinom u ladu, te nit su ovci hranivi niti tečni, pače nezdravi i škodljivi. Pašnjaci prirodni različni su po svom položaju. Uzvišeni po brdjanskih glavicah povučeni i suhi pašnici i neprijatni su i nepovoljni.

Valja nam dakle ovce dobro odhranjivati a ne pitati. Nisu li site kada dodju s paše, dajmo jim suhe hrane. A to će biti najbolje, ako ih hranimo prije ne iztjerivamo na pašu, da nehrle negladne i na iste pašnjačke otrovne biline, koje će jim bez dvojbe hūditi zdravlju. Blaž.

OBÚINA SZ. ISTVAN.

(Blizu Baje, u žapanii peštanskoj) pozivjo učitelje: da koji bi radi bili zauzeti učiteljsko mjesto onde izpraznjeno, svojo molbenicu na škulsku stolicu naslovljenu s dotičnim dokaznicam pridaju do 28 Rujna. Učitelj valja: da govori jezikom bunjevačkim i magjarskim. A u platju dobiva od občine 400 fr. 50 fr. stanarine a za nediljnu pouku 20 fr. a vr.

Visina vode dunavske.

Budimpešta 24-og Srpnj. : 8' 4" nad 0. razto.

Požun 24-og Srpnj. : 6' 10" nad 0. "

V r i e m o : Željno izgledamo za kišom.

Poruke uredništva.

K u r d. G. Bl. Došastji brojće donoti. St. Futtagh — I prvo i drugo je stiglo — dobro došao !